

LØYREMELDINGEN
Bergen
2023

**BERGEN
NÆRINGSRÅD**
 Bergen Chamber of
Commerce and Industry

September, 2023

Innhold

01

**Sammendrag og
bakgrunn**

02

**Styring og ledelse
av bærekraftsarbeid**

03

**Bærekrafts-
rapportering**

04

**Klima
og miljø**

05

**Sosial
bærekraft**

06

**Relevante kilder
til mer informasjon**

Hvor er laget til kapteinen?

Det kan være vanskelig å få øye på dem, men en gang i blant kan de observeres på et frokostseminar. Fremfor å følge med på etterlengtet påfyll om hvordan kravene fra EU sitt nye Bærekraftsdirektiv vil treffe næringslivet som en tsunami, knatres det iherdig på en telefon. Det plinger inn arbeid som aller helst skulle vært håndtert i går.

Å være bærekraftsansvarlig i et selskap er ofte en ensom opplevelse. Virksomheters investering i tid og ressurser står ofte ikke i stil til forventningene om resultater som fremkommer i strategier og bærekraftsrapporter. *Kan dette være en av årsakene til at utviklingen går for sakte?*

Ofte oppleves ett av tre tilfeller;

1) Ansvaret er ikke tildelt én rolle, hvilket gjør at både alle og ingen har ansvar. Resultatet er at det ofte jobbes ineffektivt, silobasert og dessuten uøkonomisk.

2) Ansvaret er lagt til i kurven til en eksisterende rolle i ledelsen, men ingen egg er tatt ut av kurven. Resultatet er ledere med hyppige avslapningsvarsler på pulsklokken, og en følelse av at døgnet blir kortere og kortere. Fremdrift og effektivitet er det lite rom for.

3) Ansvaret er tildelt en bærekraftsansvarlig, og det forventes at hun (for det er som oftest en kvinne, gjerne ung) skal utøve magi og realisere selskapets bærekraftsstrategi helt alene. Resultatet er at man feilaktig skaper en oppfatning av at virksomheten har gjort investeringen som trengs for å komme i mål. I realiteten har man skapt en menneskelig skrivebordspult der resten av virksomheten plasserer alle behov, spørsmål og forventninger knyttet til bærekraft. Ingen enkeltpersoner kan dra dette lasset alene.

60% svarer at bærekraftsarbeidet ledes og drives av daglig leder eller en annen i ledelsen. Kun 5% viser til at arbeidet ledes av en egen bærekraftsansvarlig. Dette er dog ikke så overraskende, tatt i betraktning at mange av respondentene er mindre virksomheter (omkring tre av fem virksomheter i undersøkelsen har 50 eller færre ansatte).

For øvrig avdekker undersøkelsen også at mangel på kapasitet er den absolutt største utfordringen i bærekraftsarbeidet, og dette styrker oppfatningen av at dagens ressursallokering ikke gir ønsket avkastning.

Hvor mange ressurser bør prioriteres?

54% av respondentene svarer at færre enn ett årsverk er dedikert til virksomhetens bærekraftsarbeid, her inkludert eventuelt innleid bistand. En fjerdedel av disse svarer å ha 0 årsverk avsatt til denne type arbeid. *Hvem er det da som utfører arbeidet?*

Det finnes ikke en oppskrift som fungerer for alle, og følgelig skal en være forsiktig med å gi generiske råd. Fremfor å telle årsverk er det gjerne mer nyttig å trekke frem hvilke roller og ansvar som bør defineres, og det trenger ikke være så komplisert. Som konsulent møtes en ofte av forventningen om klisjeaktige metaforer, og hvorfor la en god sjanse gå fra seg?

Her får du en god, gammeldags fotballanalogi;

Uansett selskapsstørrelse er det behov for følgende:

- **En eier** som setter overordnede føringer. Unngå gjerne utenlandske oljesjeiker, det kan skape furore. Selskapet sitt styre er en god kandidat for denne rollen, og sikrer forankring fra toppen.
- **En manager** som er ansvarlig for alt som skjer på banen, men som ikke utfører alt selv. Denne rollen ligger ofte naturlig hos selskapets daglige leder, og er ansvarlig for at det utarbeides en “game plan” og at man har rett spillerstall.
- **En kaptein** som skal følge opp at det som er planlagt i garderoben faktisk utspiller seg på gressmatten. Rollen fortjener en porsjon autonomi, og bør gis til en person med god forståelse for spillet. Det er fordelaktig om kapteinsbindet bæres av en bærekraftsansvarlig eller annen person i ledergruppen.
- **Et lag** bestående av spillere med ulike arbeidsoppgaver som møtes jevnlig på trening for å sikre god koordinasjon, og som samlet leverer ønskede resultater og scorer mål.

Størrelsen på laget vil variere avhengig av ligaen dere befinner dere i, og det er ingenting i veien for at en spiller både står i mål og spiller venstreving. Det kan dog være at noen som ikke er flytende i (fag-)språket og trenger litt kompetanseheving før start, men dette kan vise seg å være særdeles gode investeringer.

Hilde Lorentzen, ansvarlig for rapport og bærekraftsrådgiver i PwC

01 Sammen drag og bakgrunn

Sammendrag - Løypemeldingen i Bergen

Bærekraft er strategisk integrert, men få årsverk dedikeres til arbeidet

Blant respondentene i Bergen svarer 61 % at de har en bærekraftstrategi enten som en del av virksomhetsstrategien eller som en separat strategi. Samtidig er det dedikert få årsverk til å arbeide med bærekraft i det daglige, hvor over halvparten av respondentene svarer at de dedikerer færre enn ett årsverk til bærekraftsarbeidet. Ser man dette i sammenheng med at hele 42 % av respondentene anser *manglende kapasitet/ressurser* som den største barrieren så kan ressurstilgang og -allokering potensielt forklare noe av årsaken til at resultatene lar vente på seg.

Flere rapporterer, men få bruker anerkjente rammeverk

72 % av respondentene i regionen rapporterer på bærekraft, hvilket utgjør en økning med 14 prosentpoeng fra fjorårets undersøkelse. Omtrent halvparten av disse anvender ikke anerkjente rammeverk eller standarder i sin rapportering. Videre er det kun en tredjedel av utvalget som har svarer at virksomheten har utarbeidet klimaregnskap, og av disse kun en femtedel som tar i bruk Greenhouse Gas-protokollen.

Fra 2024 vil en rekke store foretak bli lovpålagt å rapportere etter det nye Bærekraftsdirektivet (CSRD) fra EU. I lys av dette og behovet for åpenhet rundt virksomheters påvirkning og bærekraftsarbeid anbefales alle virksomheter å ta i bruk relevante rapporteringsstandarder, og opplyse om hvilke standarder som er brukt i rapporteringen.

Lav modenhet kan gi utfordringer i møte med nye lovkrav

I likhet med fjoråret er det mange som trekker frem at hovedmotivasjonen for bærekraftsarbeidet er *å bidra til et mer bærekraftig samfunn og å imøtekomme krav fra kunder og andre interessenter*. Forøvrig er det mye som tyder på at respondentene i stor grad motiveres av "pisk" (eksempelvis nye lovkrav fra myndigheter), fremfor "gulrot" (eksempelvis oppfatningen av bærekraftige investeringer er lønnsomme). Dette er også underbygget av at flest peker på *myndigheter og offentlig instanser* som de aktørene som har størst påvirkningskraft på virksomhetens bærekraftsarbeid.

Flere har gjennomført tiltak i egen drift både innen sirkulær økonomi og sosial bærekraft

Innen sirkulær økonomi indikerer funnene at flest virksomheter iverksetter tiltak som er knyttet til egen drift, fremfor i verdikjeden. Blant de tiltakene som flest svarer å ha gjennomført er; *ombruk av produkter, redusert svinn i produksjon og vedlikehold/repasasjon*. Det samme mønsteret gjør seg gjeldende innenfor den sosiale dimensjonen av bærekraft der det også er mest fokus på interne forhold, herunder; *arbeidsmiljø, læring og kompetanse*, samt *likelønn*. Det forventes et økt fokus på arbeidsforhold i verdikjeden i tråd med implementeringen av Åpenhetsloven og Bærekraftsdirektivet, som begge fordrer et utoverskuende blick fra egen drift.

Hvorfor og hvordan utarbeides Løypemeldingen?

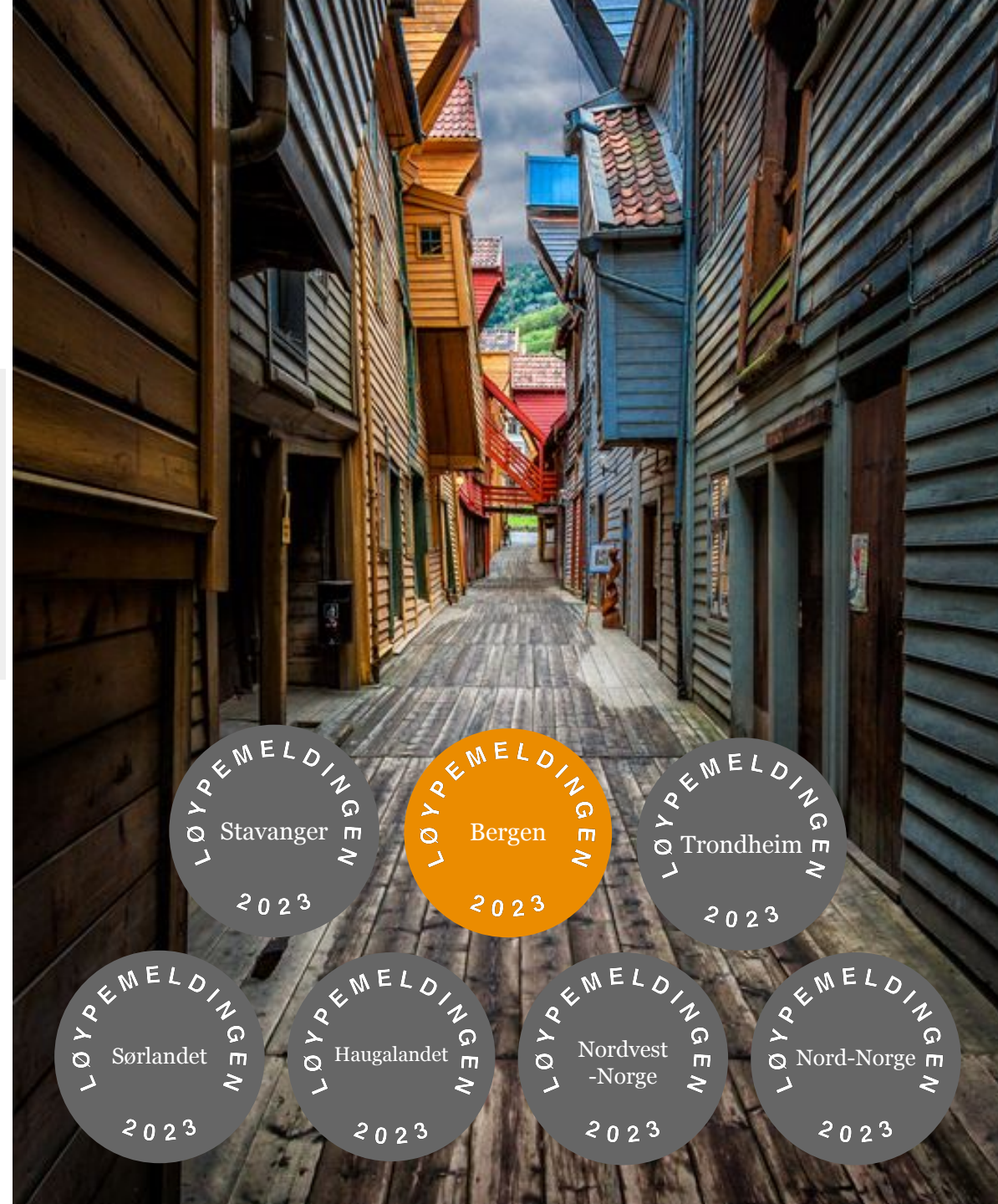
I denne rapporten, *Løypemeldingen 2023 - Bergen*, presenteres funn fra en spørreundersøkelse til medlemmer av Bergen Næringsråd. Undersøkelsen ble besvart i juni 2023 og gjennomføres for femte gang i vår region.

Løypemeldingen utgjør en serie av regionale bærekraftsundersøkelser som utarbeides av PwC i samarbeid med lokale næringsforeninger ulike steder i Norge.

Formålet med utarbeidelsen av *Løypemeldingen* er å øke innsikten i bærekraftsarbeidet til en bredde av virksomheter på tvers av Norge, og rette oppmerksomhet til relevante muligheter og utfordringer.

Vi håper rapporten vil bidra til gode diskusjoner rundt omstillingen til et mer bærekraftig næringsliv i vår region. God Lesing!

Løypemeldingen er en spørreundersøkelse som gjennomføres i ulike regioner på tvers av Norge

14 % Nord
Næringsforeningene for Alta, Hammerfest, Tromsø, Bodø, Narvik, Rana, Fauske, Harstad, Meløy og Finnsnes.

14 % Trondheim
Næringsforeningen i Trondheimsregionen

12 % Nordvest
Næringsforeningene for Ålesund, Vestnes, Ulstein, Sogn og Fjordane, Florø, Fosnavåg, Førde, Herøy, Molde, Sogn, Stad og Ørsta.

14 % Bergen
Bergen Næringsråd

7 % Haugalandet
Næringsforening Haugalandet

21 % Stavanger
Næringsforeningen i Stavanger-regionen

17 % Sørlandet
Næringsforeningene for Kristiansandsregionen, Arendal og Grimstad.

1 % Annet

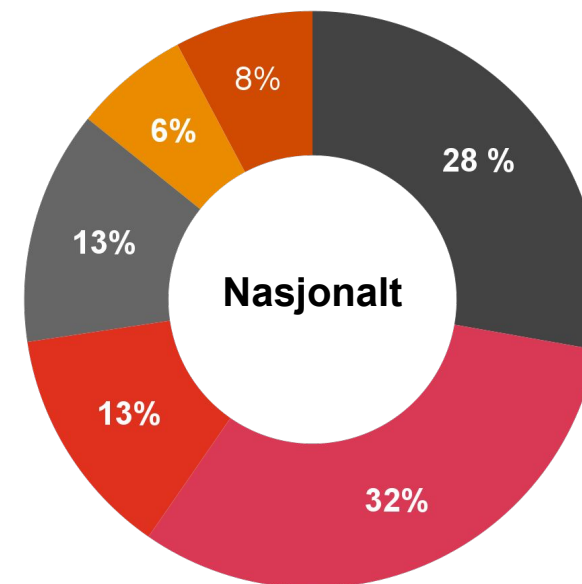
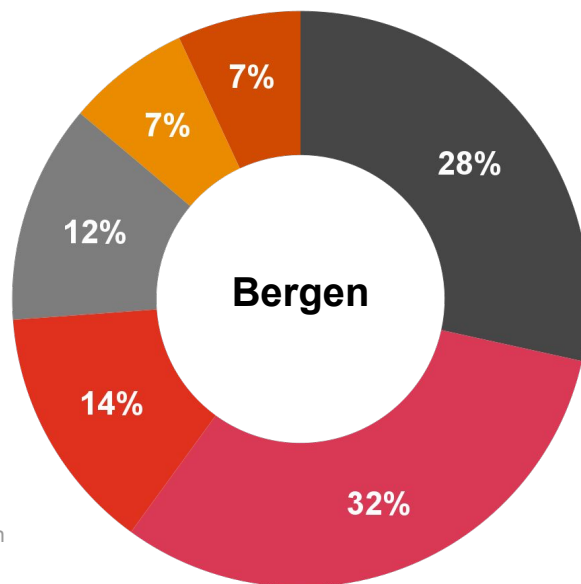
Majoriteten av respondentene er virksomheter med under 50 ansatte

En rekke ulike bærekraftsundersøkelser er fokusert mot de største virksomhetene i Norge. Formålet med Løypemeldingen er å tilgjengeliggjøre et stillbilde av hvordan det står til med bærekraftsarbeidet og -rapporteringen til et større tverrsnitt av det norske næringslivet, og slik tilby en annen type viktig innsikt. Funn fra Statistisk Sentralbyrå tyder på at virksomheter med under 50 ansatte står for i underkant av halvparten av den totale verdiskapningen i Norge¹, og det er viktig at vi også forstår deres utfordringer og mulighetsområder knyttet til bærekraft.

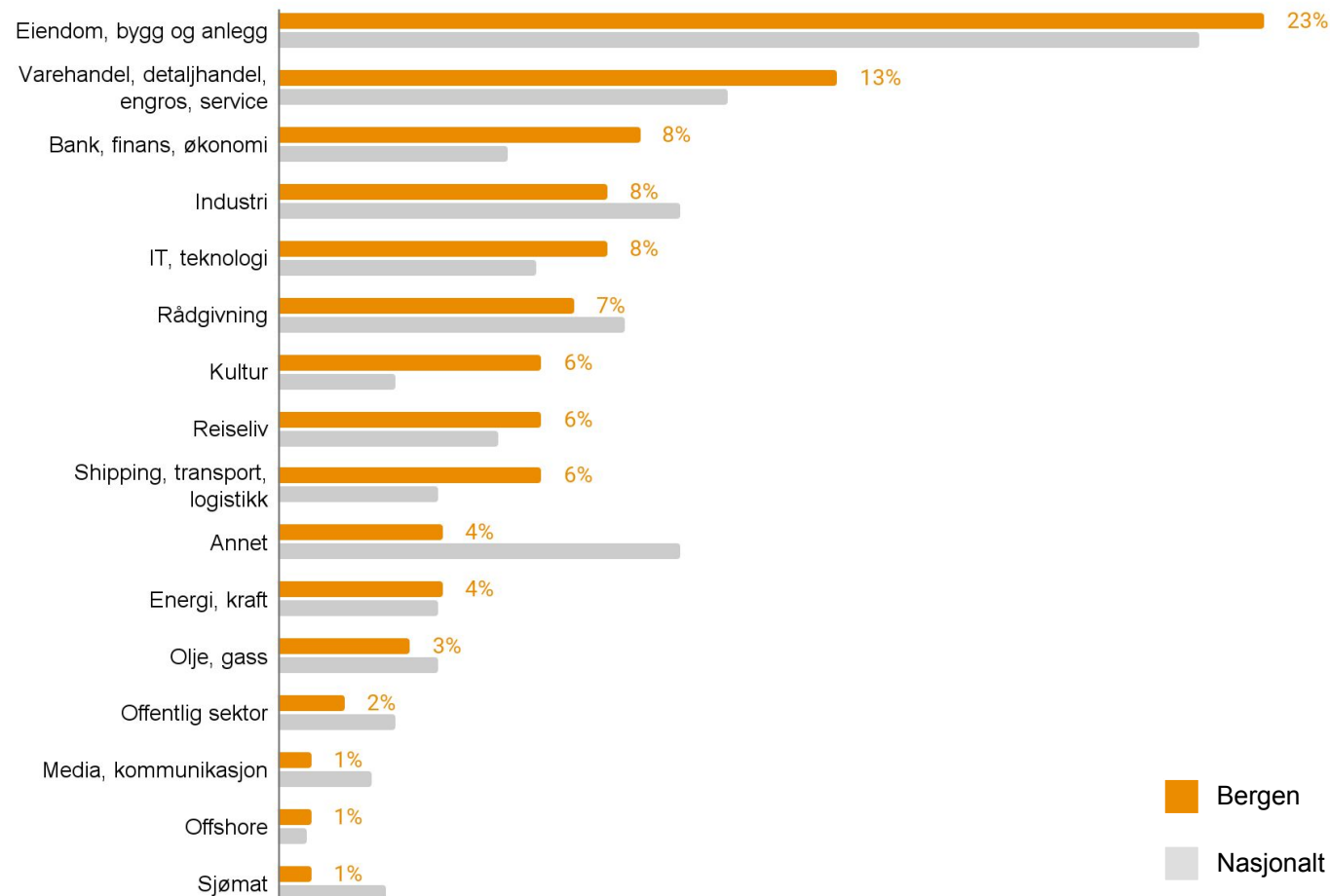
Hva gjelder rapportering er det hovedsakelig større virksomheter som treffes av EUs kommende Bærekraftsdirektiv, og andre lovkrav, og som dermed blir pålagt å rapportere på bærekraft fremover. For øvrig vil trolig mange mindre virksomheter kunne treffes indirekte av lovkravene gjennom at store aktører i verdikjeden (kunder, leverandører, samarbeidspartnere mm.) stiller økte krav til både rapportering og resultater.

- Flere enn 500 ansatte
- 251 - 500 ansatte
- 101 - 250 ansatte
- 51 - 100 ansatte
- 10 - 50 ansatte
- Færre enn 10 ansatte

Grafene viser fordelingen av virksomhetenes størrelse i Bergen

Løypemeldingen inkluderer svar fra virksomheter i ulike bransjer

Grafen viser fordelingen av antall virksomheter i ulike bransjer for Bergen sammenlignet med nasjonalt.

Eiendom-, bygg- og anleggsbransjen (EBA) er også i 2023 høyest representert i undersøkelsen, både nasjonalt og i Bergen. I dag står EBA for rundt 40 % av verdens klimagassutslipp¹. Følgelig vil EBA ha en svært sentral rolle i det grønne skiftet, da energieffektivisering av bygg og bærekraftige verdikjeder i byggebransjen vil være store bidragsytere til reduserte klimagassutslipp. Eiendom og bygg har ofte lang levetid, og oppføring av disse vil derfor påvirke både sosiale og miljømessige omgivelser i lang tid etter oppføring.

Bransjene **Varehandel, detaljhandel, engros, service, samt Bank, finans, økonomi** er høyere representert i Bergen enn nasjonalt.

■ Bergen
■ Nasjonalt

02 Styring og ledelse av bærekraftsarbeid

Rett under halvparten av respondentene svarer at bærekraft står sentralt i virksomhetsstrategien

61 % svarer at de har en bærekraftstrategi, enten som en del av overordnet virksomhetsstrategi eller som en separat strategi.

Om et selskap skal sikre konkurransekraften over tid er det helt sentralt at bærekraftsperspektivet integreres i selskapets strategi og forretningsmodell. 43 % svarer at dette er tilfellet for deres virksomhet. For mange vil det dog være hensiktsmessig å innledningsvis utarbeide en separat bærekraftstrategi, og senere integrere bærekraftsperspektivet i overordnet forretningsstrategi. Denne stegvise tilnærmingen vil ofte bidra at ressurser mer effektivt øker forståelse for bærekraft som fagområde, samt at virksomheten raskere får satt strategisk retning og kommet i gang med arbeidet.

Funnene indikerer at det en større andel av mellomstore og større virksomheter (>50 ansatte) som har en virksomhetsstrategi der bærekraft står sentralt og er integrert, enn hos mindre virksomheter. Blant de mindre virksomhetene svarer nesten en tredjedel av respondentene at virksomheten ikke har en bærekraftstrategi.

Vi har en virksomhetsstrategi der bærekraft står sentralt og er integrert

43 %

Vi har en virksomhetsstrategi og en separat bærekraftstrategi

18 %

Vi har **ikke** en egen strategi for bærekraft, men jobber med bærekraftsrelaterte tiltak

24 %

Vi jobber ikke med spesifikke tiltak knyttet til bærekraft

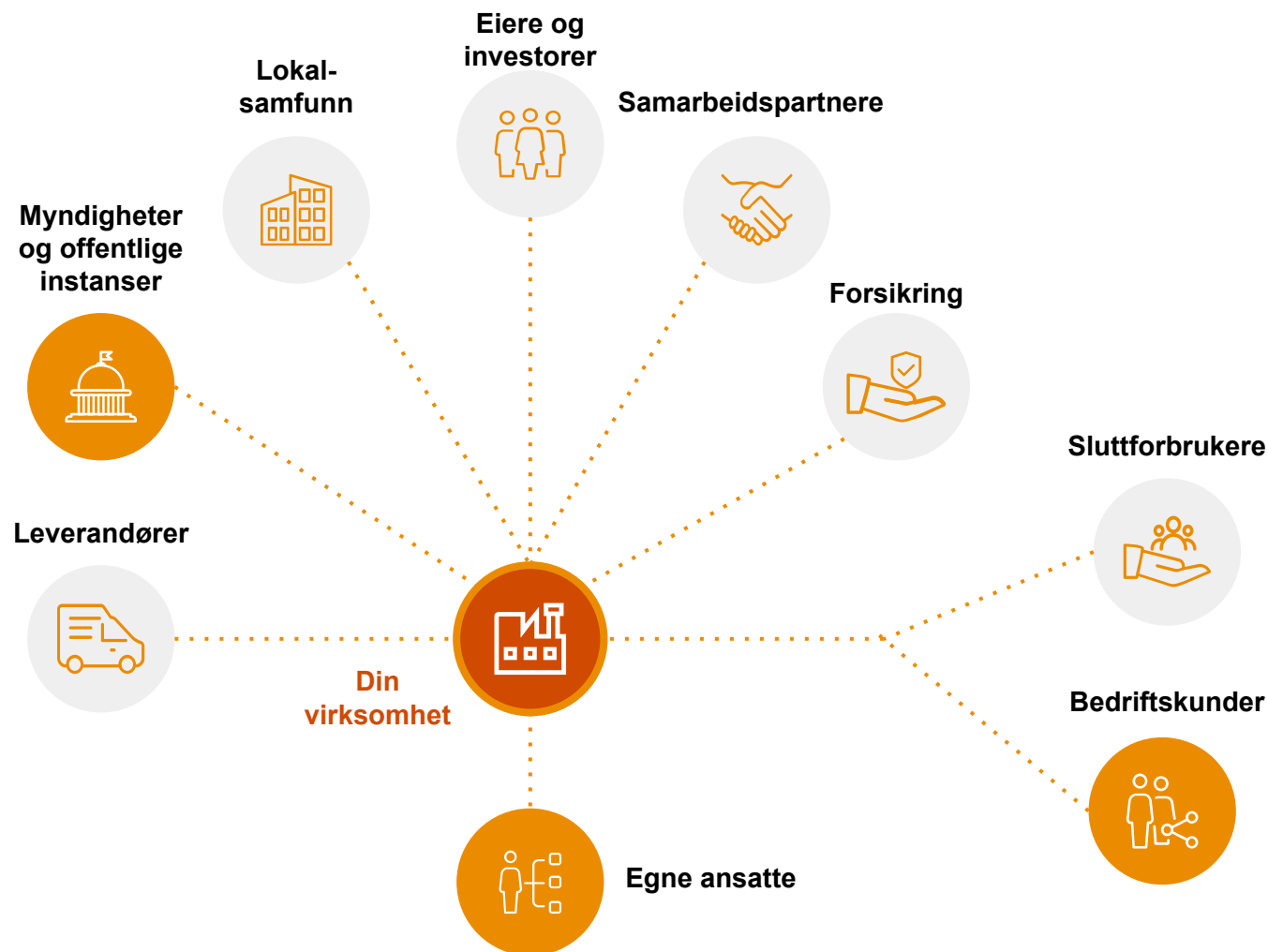
14 %

Vet ikke

2 %

Grafen viser om og/eller hvordan bærekraft er en del av strategien til virksomheten

Flest mener at myndigheter og offentlige instanser har størst påvirkningskraft

Oversikten viser hvilke interessenter som har størst påvirkningskraft i verdikjeden.

Undersøkelsen viser at virksomheter mener *myndigheter og offentlige instanser* er den aktøren i verdikjeden som har størst evne til å påvirke eget bærekraftsarbeid. Deretter følger *bedriftskunder* og *egne ansatte*. Sistnevnte har tidligere ikke vært vurdert blant "topp tre".

Den høye plasseringen til *Myndigheter og offentlige instanser* kan sees i sammenheng med implementeringen av EU taksonomien, Bærekraftsdirektivet og Åpenhetsloven.

Manglende kapasitet anses fremdeles som den største barrieren i virksomhetenes bærekraftsarbeid

I likhet med i fjor er det mange som mener at mangel på kapasitet og tilgjengelige ressurser er blant de største barrierene for bærekraftsarbeidet. Undersøkelsen avdekker også at ytterst få virksomheter dedikerer mer enn én ressurs til arbeidet med bærekraft. I den forbindelse er det naturlig å anta at mindre virksomheter vil kunne ha større utfordringer med å prioritere tid og ressurser som imøtekommer behov og forventninger. I år er det forøvrig flere respondenter som trekker frem at bærekraftige investeringer enda ikke er økonomisk lønnsomt. Dette er et interessant funn sett i lys av at EU estimerer et behov for å investere 350 milliarder euro i året frem mot 2030, for å nå klima og miljømålene¹.

Respondentene ble spurt om hva som er de største utfordringene med å gjøre virksomheten mer bærekraftig. 10 kategorier, hvorav virksomhetene kunne velge inntil tre.

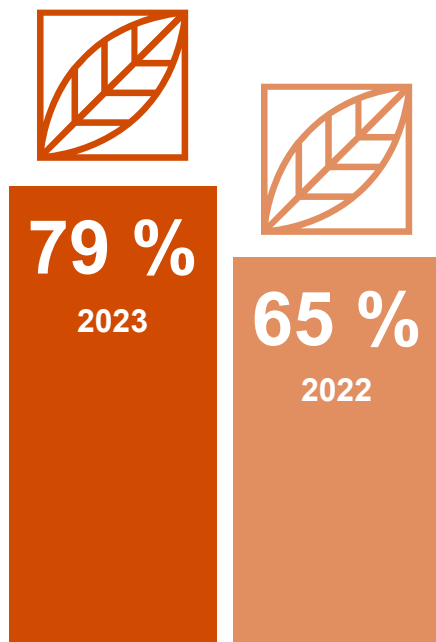

Bærekraftsarbeidet virker å være motivert av både indre og ytre faktorer, men samfunnsbidrag står høyt på listen

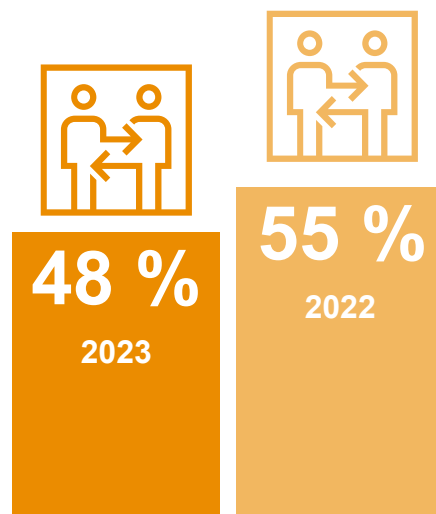
Vissheten om at virksomheten bidrar til å gjøre samfunnet mer bærekraftig er hovedmotivasjonen for bærekraftsarbeidet blant nesten 80 % av respondentene. Dette er en økning fra i fjor på 13 prosentpoeng. Videre finner vi at ytre motivasjon, som å imøtekomme nye krav fra kunder og andre interessenter, samt myndigheter og offentlige instanser fortsatt har en sterkt motiverende funksjon. Det forventes at økende krav fra EU, blant annet gjennom EU Taksonomien og Bærekraftsdirektivet, i økende grad vil være en sterk driver for bærekraftsarbeidet fremover.

Respondentene ble spurt om hva som er hovedmotivasjonene for å gjøre virksomheten mer bærekraftig. 10 kategorier, hvorav virksomhetene kunne velge inntil tre.

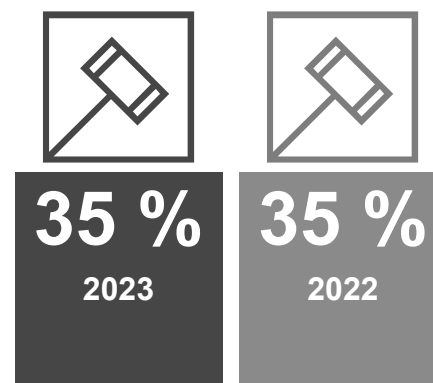
Vissheten om at virksomheten bidrar til å gjøre samfunnet mer bærekraftig

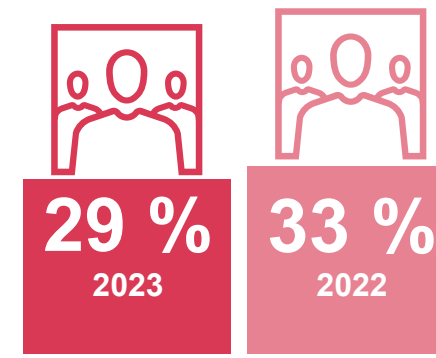
Imøtekomme nye krav fra kunder og andre interessenter

Imøtekommer nye krav fra myndigheter og offentlige instanser

Bli en mer attraktiv arbeidsplass for eksisterende og nye ansatte

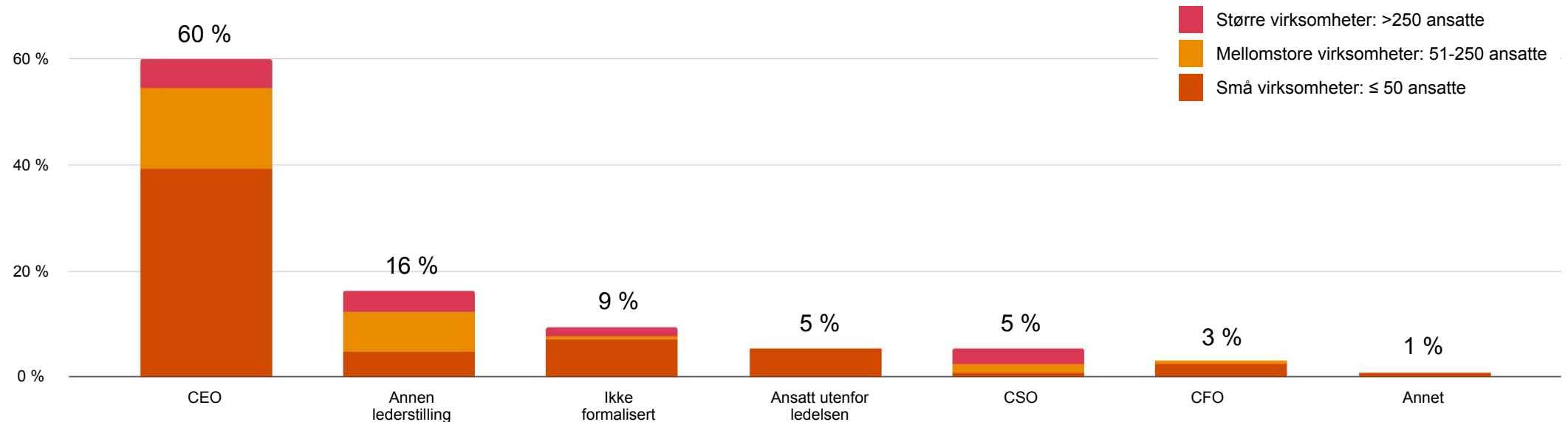

Daglig leder er ansvarlig for bærekraftsarbeidet hos tre av fem virksomheter

60 %

av virksomhetene har lagt ansvaret for bærekraftsarbeidet hos CEO

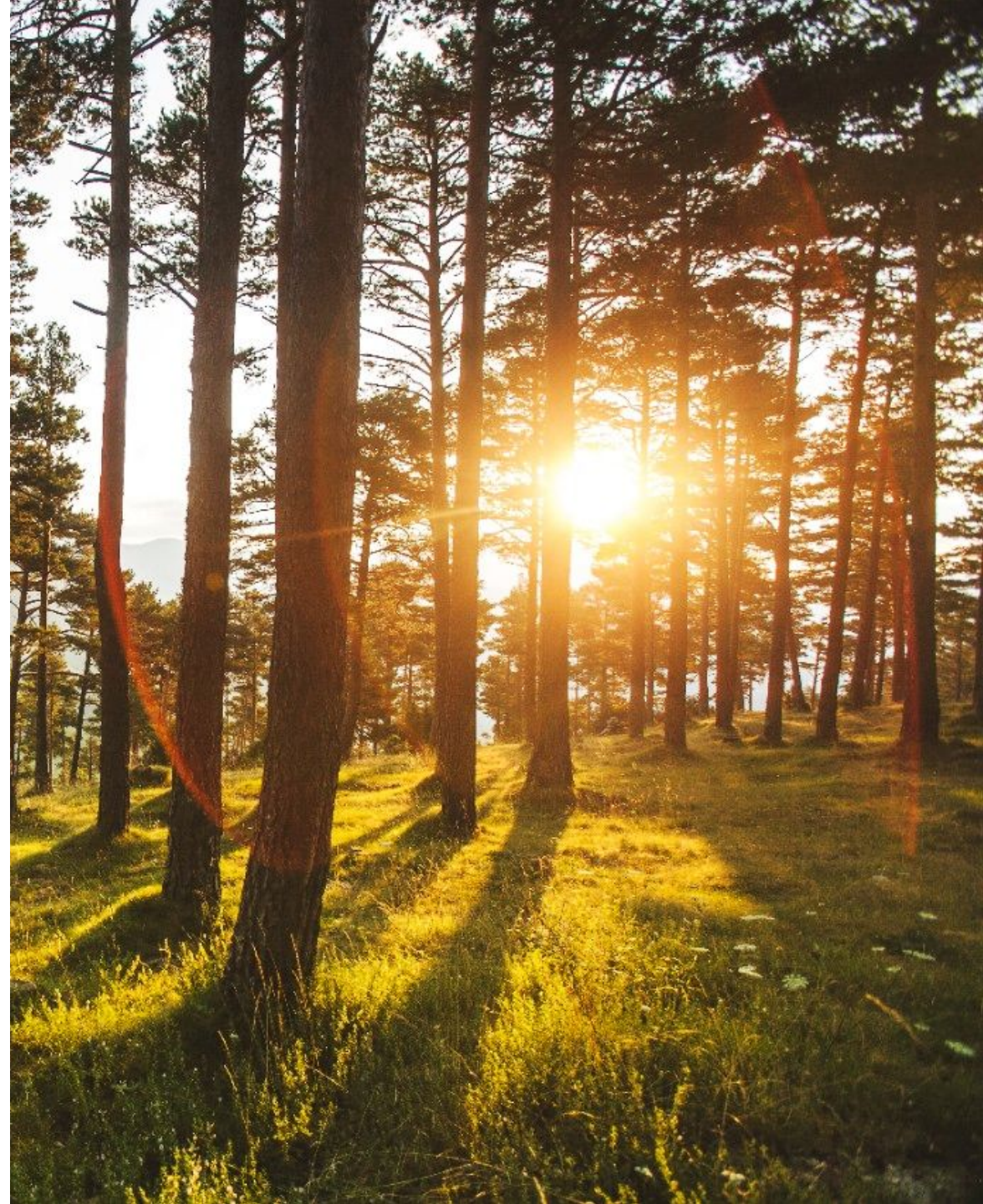
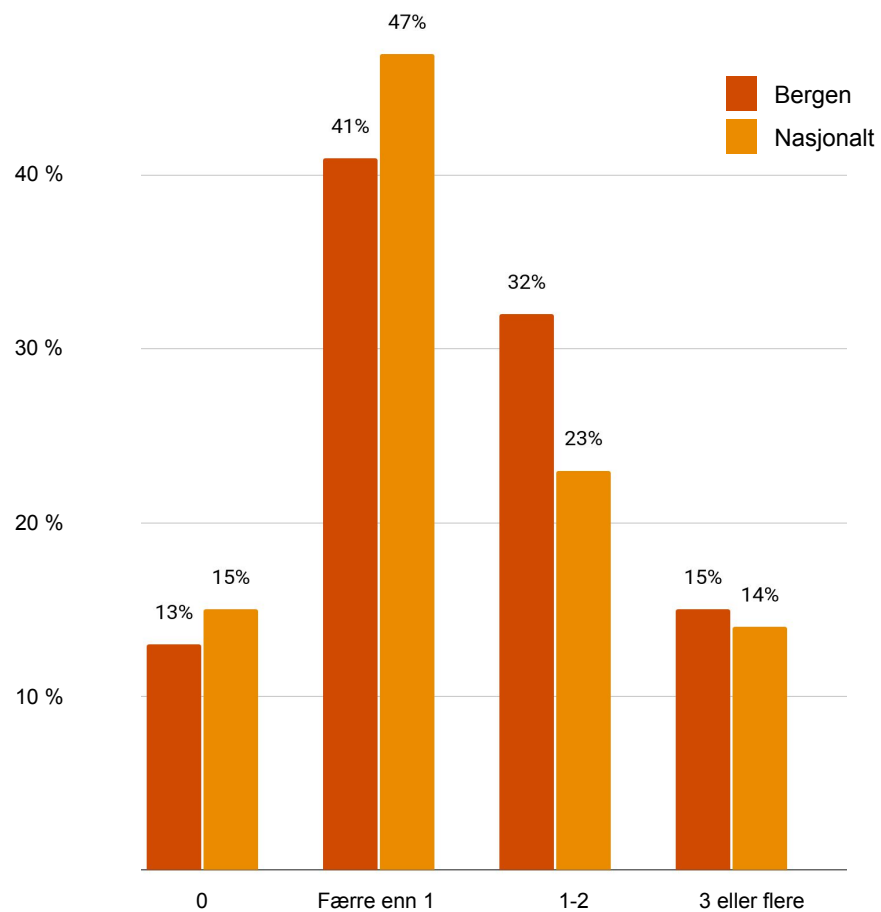
Blant små og mellomstore virksomheter er ansvaret for bærekraft hovedsakelig plassert hos daglig leder (CEO) eller en annen lederstilling. Blant de større virksomhetene er dette ansvaret oftere plassert hos en bærekraftsansvarlig (CSO). Ressursallokering bør tilpasses virksomhetens behov, men det er viktig at ønsket tilnærming forankres både i styret og ledelsen, at roller og ansvar er tydelig definert, samt at involverte ressurser får dedikert tilstrekkelig med tid til å kunne levere på ønskede resultatmål.

Oversikten viser hvem som har ansvaret for bærekraftsarbeidet i virksomhetene

Forventer vi gull og grønne skoger uten å gjøre de nødvendige investeringene?

Antall årsverk virksomheten har dedikert til bærekraftsarbeidet:

God styring og kontroll starter med formalisering i styrende dokumenter

God virksomhetsstyring er kritisk for å drive bærekraftige forretninger i dagens komplekse og dynamiske verden. God styring og kontroll handler om hvordan beslutningsprosesser er organisert, fra styret og nedover i organisasjonen, og kan illustreres slik figuren viser.

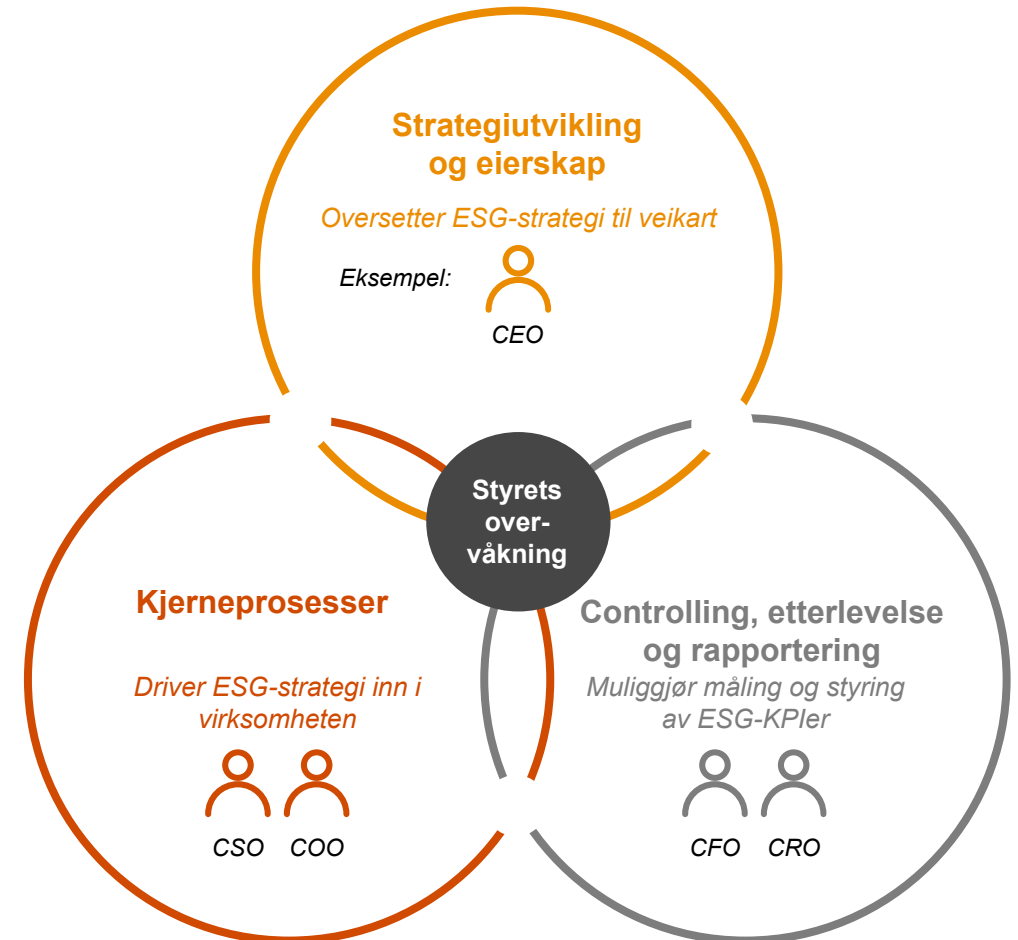
I CSRD er det kommet et større fokus på virksomhetsstyring og rapporteringspunkter på dette. Det er også tendenser blant investormiljøene at det er et økt fokus på virksomheters styring og kontroll. Mange selskaper rapporterer allerede på noen av disse punktene i årsrapport og andre lovpålagte krav.

Tydeliggjøring og **forståelse** for roller og ansvar er en sentral suksessfaktor for god styring og kontroll.

Kjennetegn ved god modenhet på virksomhetsstyring:

- Oppfølging av mål og strategier er på styrenivå
- Roller relatert til ESG er tydelig definert. Mellomledere har også mer definerte roller og dypere kunnskap og innsikt
- Bærekraft er integrert i virksomhetsstyring og risikostyring, resultatstyring av enkeltpersoner og forretningsprosesser - inkludert kompensasjon av ledere

Kjennetegn ved god modenhet på virksomhetsstyring:

Betydelig forbedringspotensiale knyttet til “good governance”

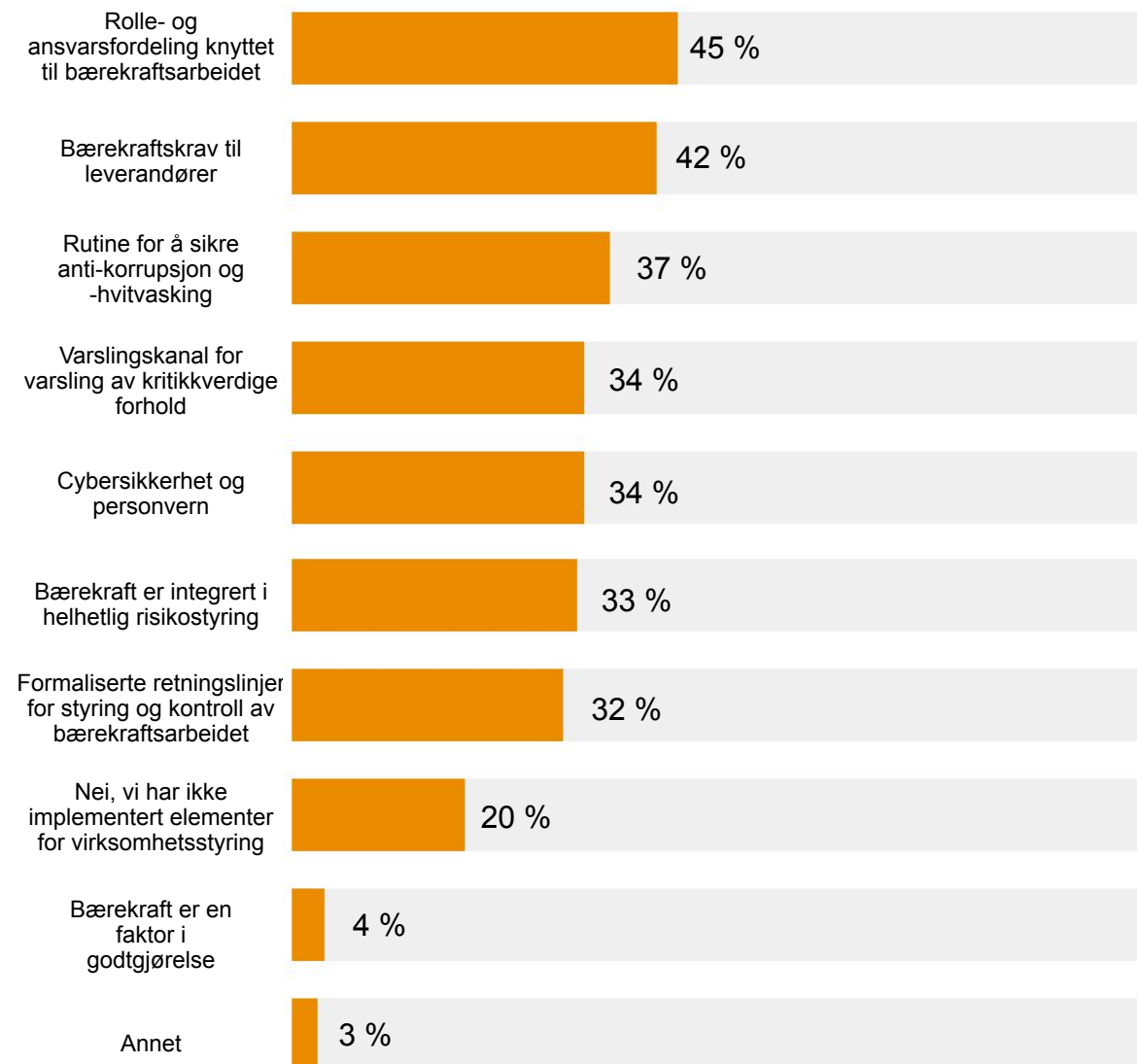
33 %

av virksomhetene har integrert bærekraft i deres helhetlige risikostyring.

G'en i ESG viser til “governance” som i norsk sammenheng omfatter virksomhetsstyring og den økonomiske dimensjonen av bærekraft. Temaer knyttet til governance har i lang tid vært underkommunisert, og funnene indikerer både en nasjonal og regional trend om at det foreligger stort forbedringspotensiale.

Det er positivt å se at omtrent to av fem virksomheter svarer at de har definert roller og ansvar knyttet til bærekraftsarbeidet, samt stilt krav til leverandører på bærekraft. For øvrig er det fremdeles for få som eksempelvis har integrert bærekraft i sin helhetlige risikostyring. Med dette menes risiko knyttet til bærekraft, eksempelvis klima- eller naturrisiko

Virksomhetene i undersøkelsen har implementert følgende i sin virksomhetsstyring.

Grafen viser om og eventuelt hvilke tiltak virksomhetene har implementert for virksomhetsstyring

03 Bærekrafts- rapportering

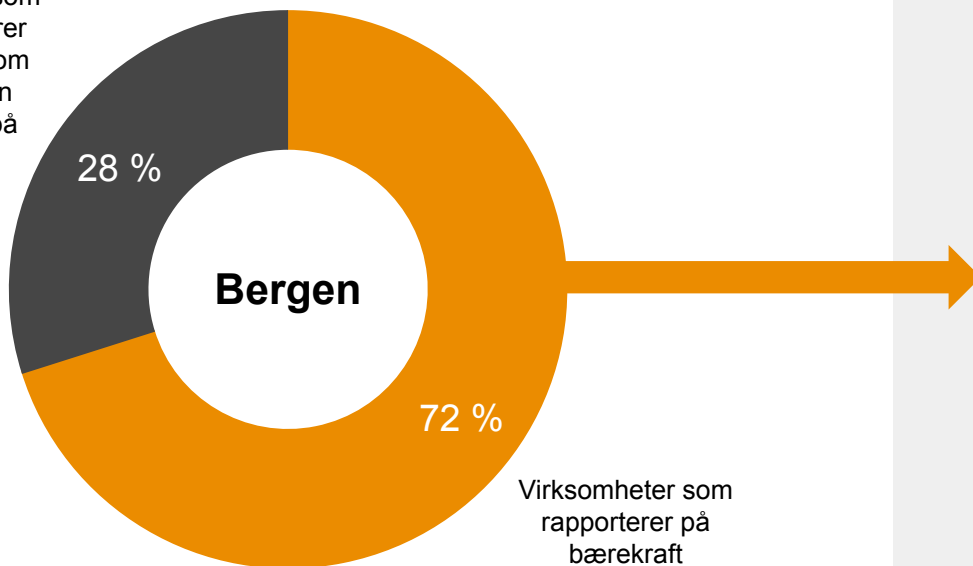

Majoriteten svarer at de rapporterer på bærekraft i egen bærekraftsrapport

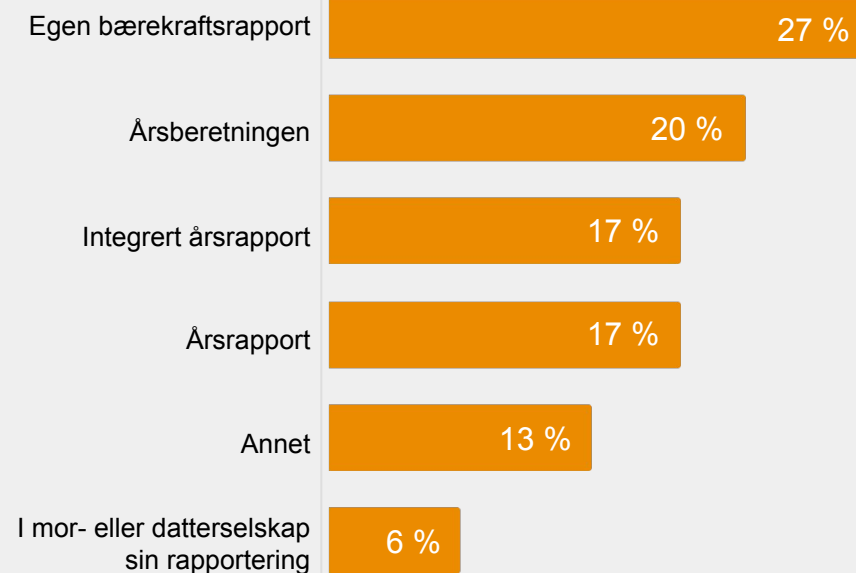
Blant virksomheten i undersøkelsen som rapporterer på bærekraft, er det flest som gjør dette i en egen bærekraftsrapport (som et tillegg til finansiell rapportering). Med de kommende kravene i Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) blir det for flere virksomheter pålagt å inkludere bærekraftsrapporteringen i **styrets årsberetning**. Les mer om dette på side 23.

Virksomheter som på sikt treffes av kravene i CSRD anbefales følgelig å forberede seg på at bærekraftsrapporteringen inkluderes i årsberetningen som signeres av både styret og daglig leder. Per i dag er det kun 17 % som hevder å gjøre dette (oppgang fra 13 % i 2022).

Virksomheter som ikke rapporterer eller ikke vet om virksomheten rapporterer på bærekraft

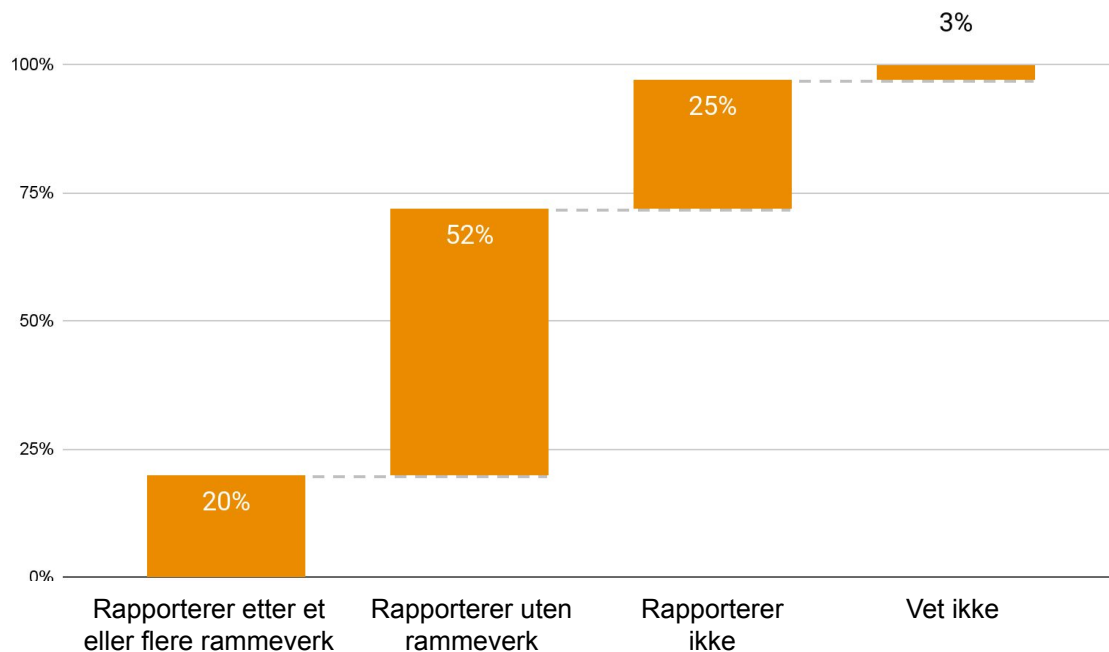

Blant respondentene som rapporterer på bærekraft rapporterer de i følgende format:

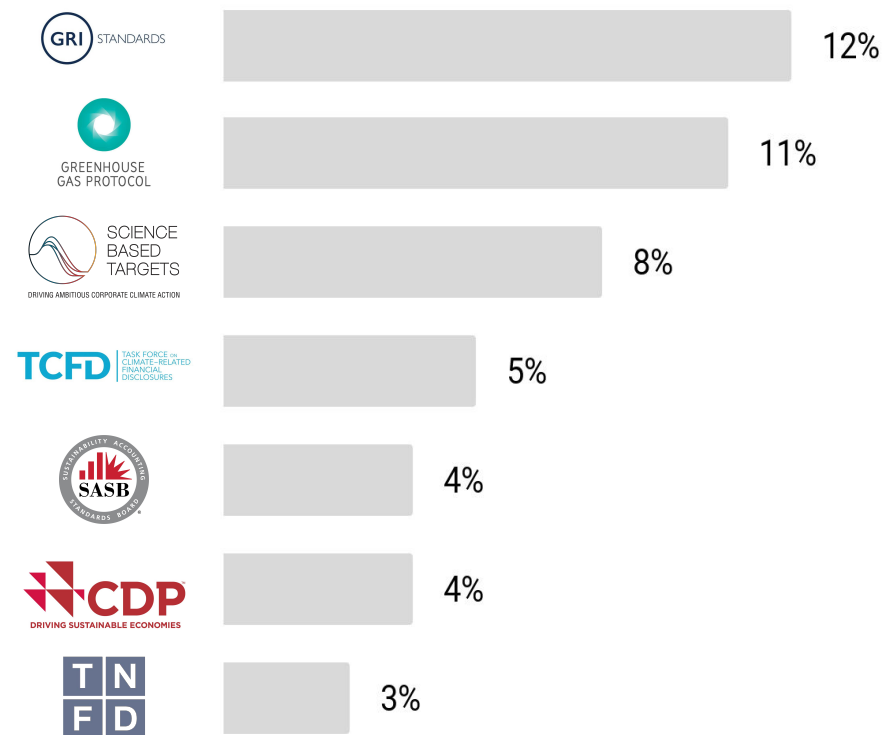
Kun 1 av 5 virksomheter rapporterer i henhold til et anerkjent rammeverk

Per i dag er det stor variasjon i hvordan virksomheter rapporterer på bærekraft, og følgelig er det vanskelig for lesere av bærekraftsinformasjon å sammenligne på tvers av virksomheter og bransjer. I lys av kommende krav og behov for åpenhet rundt virksomheters påvirkning og bærekraftsarbeid anbefales alle virksomheter å følge relevante rapporteringsstandarder, og opplyse om hvilke standarder som er brukt i rapporteringen.

Resultater for Bergen

Grafen viser respondentenes bruk av anerkjente rammeverk:

Morgendagens lovkrav bygger på beste praksis fra frivillige rapporteringsrammeverk

Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), også kjent som Bærekraftsdirektivet, er et lovkrav utarbeidet av EU som stiller nye krav til bærekraftsrapportering, herunder også krav om attestasjon av bærekraftsinformasjon. Gjennom innføringen av CSRD vil rapporteringskravene bli mer omfattende sammenlignet med dagens rapporteringskrav. Det er fokus på **relevans, standardisering og sammenlignbarhet**, både over tid og på tvers av foretak.

Virksomheter som er omfattet av CSRD skal følge et sett av pliktige standarder for bærekraftsrapportering (ESRS). Standardene inneholder foreløpig totalt 86 rapporteringskrav som gir et totalt antall datapunkter på 1.144 bærekraftsforhold innenfor miljømessige, sosiale og ansattes forhold, overholdelse av menneskerettigheter, bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser, samt virksomhetsstyring.

ESRSene bygger på allerede eksisterende rammeverk som GHG, TCFD, TNFD, CDP, OECD og SASB (se side 38 med beskrivelse av rammeverkene). De har også inngått et samarbeid med GRI, og rapportering i henhold til CSRD er "in reference with" GRI.

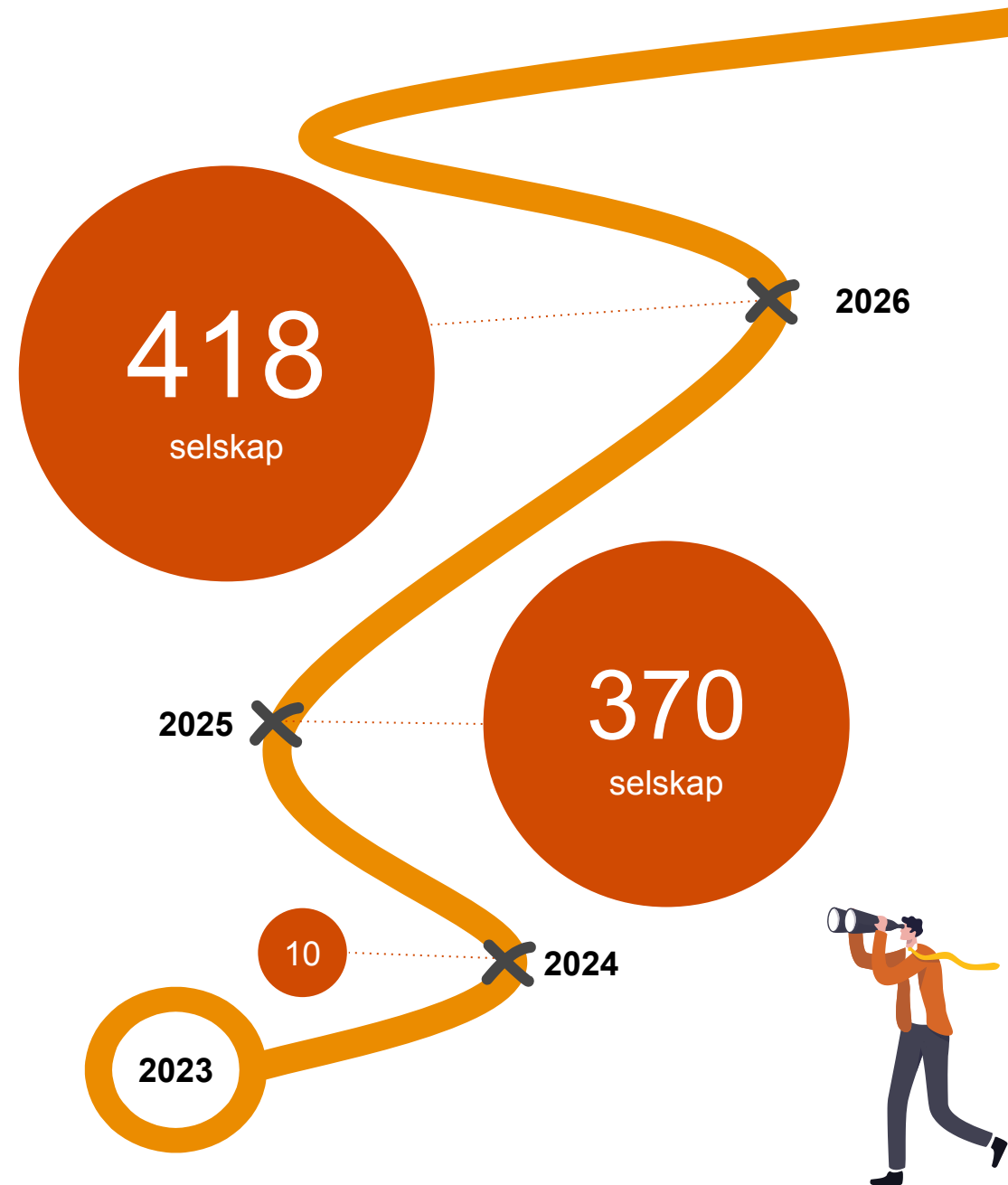
Hvem treffes av CSRD i Vestland?

Fra 2024 vil en rekke store foretak bli lovpålagt å rapportere iht. CSRD, og i årene som følger vil kravene justeres slik at stadig flere virksomheter blir rapporteringspliktig. Kravene oppfattes som svært omfattende, og har til formål å sikre pålitelig, konsistent og relevant bærekraftsrapportering og -attestering.

I følge lovforslaget slik det fremkommer av NOU 2023: 15 "Bærekraftsrapportering - Gjennomføring av direktivet om bærekraftsrapportering (CSRD)" vil Bærekraftsdirektivet i første omgang gjelde for børsnoterte virksomheter og banker, forsikringselskaper og kredittforetak som har minst 500 ansatte, og som har omsetning over 320 MNOK eller balanse over 160 MNOK. Allerede året etter gjelder Bærekraftsdirektivet for samtlige store foretak - uavhengig av om de er børsnotert eller ikke - dersom de overstiger minst to av tre krav knyttet til antall ansatte (250), omsetning (320 MNOK) og balanse (160 MNOK).

Til tross for at mindre selskaper ikke rammes direkte av CSRD de nærmeste årene, vil virksomheter også under størrelsesbegrensningene oppleve indirekte påvirkning gjennom de større virksomhetenes verdikjeder.

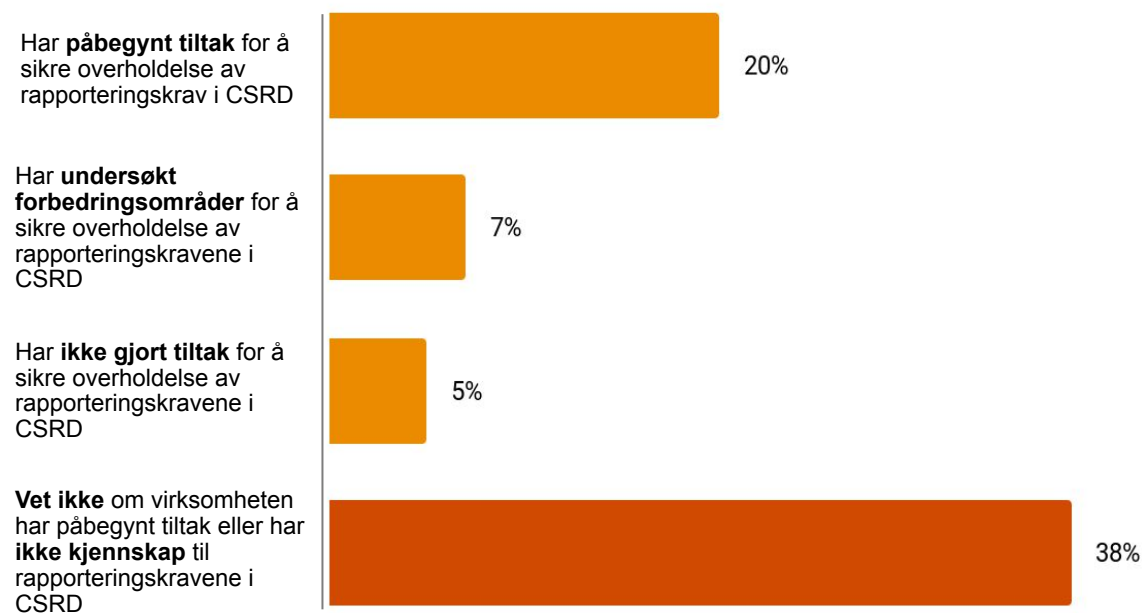
Illustrasjon av rapporteringspliktige virksomheter i Vestland etter dagens krav:

Hvor forberedt er virksomhetene på CSRD?

38 %

av respondentene i undersøkelsen svarer at de ikke vet om virksomheten har påbegynt tiltak eller at de ikke har kjennskap til rapporteringskravene i CSRD.

Resultater for Bergen

5 steg for for å forberede seg på CSRD:

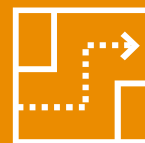
1. Sikre forståelse og bygge kompetanse for hvilke krav du vil bli berørt av

2. Gjennomføre en **dobbel** vesentlighetsanalyse

3. Kartlegge **GAP** mellom dagens rapportering og krav i ESRSene

4. Lage et **veikart** med tiltak for å lukke GAPene og komme i mål

5. **Attestasjon** fra en uavhengig tredjepart

Vesentlighetsanalysen er et sentralt verktøy for å kartlegge virksomhetens muligheter og risikoer

Vesentlighetsanalyser gjennomføres for å identifisere, prioritere og synliggjøre hvilke bærekraftstema virksomheten skal fokusere på.

Resultatene av vesentlighetsanalysen vil både være utgangspunktet for strategiske veivalg og utførelse, samt hva virksomheten skal inkludere i bærekraftsrapporteringen.

CSRD (Bærekraftsdirektivet) beskriver rammene for hvordan virksomheter skal vurdere vesentlighet. Her anvendes begrepet “dobbel vesentlighet”, hvilket viser til at virksomheter skal vurdere:

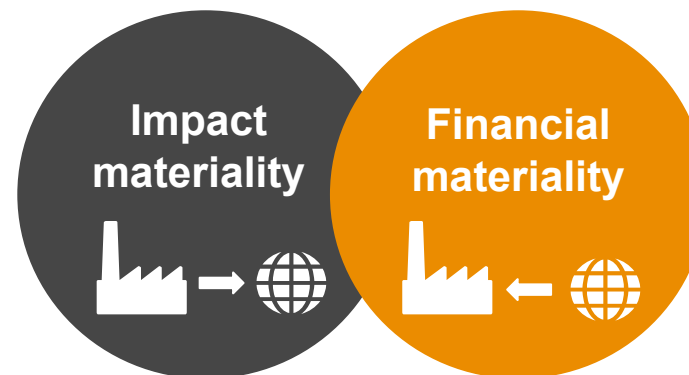
1. **Impact materiality** - virksomhetens positive eller negative påvirkning på omverdenen, og
2. **Financial materiality** - forhold i omgivelsene som kan ha en finansiell påvirkning på virksomheten (muligheter eller risiko)

Utarbeidelse av doble vesentlighetsanalyser er et krav ved rapportering iht. CSRD, men vil også utgjøre et svært nyttig verktøy i strategisk sammenheng. Arbeidet er å anse som komplekst, og fordrer involvering av egne ressurser og interessenter.

Det er positivt at **omtrent halvparten av respondentene svarer å ha gjennomført en form for vesentlighetsanalyse**. Alle virksomheter oppfordres til å igangsette dette arbeidet så fort som mulig, og dem som ikke har inkludert prinsippet om dobbel vesentlighet anbefales å oppdatere sin vesentlighetsvurdering.

46 %

har gjennomført en vesentlighetsanalyse basert på vurderinger av vesentlighet for virksomheten og deres interessenter, eller basert på dobbel vesentlighet.

Illustrasjon av dobbel vesentlighet

04 Klima og miljø

Rundt en tredjedel av selskapene rapporterer på klimapåvirkning

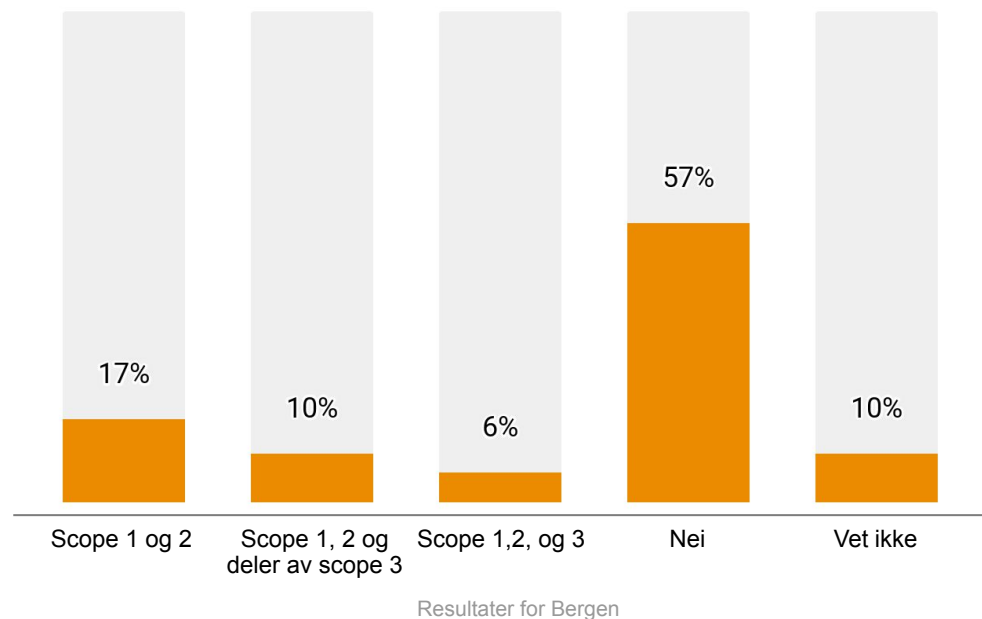
Første steg i en virksomhets arbeid knyttet til miljø og klima er å få innsikt i dagen tilstand, dvs. utslipp og forbruk både i egen drift og verdikjede.

Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollen) er standarden som er beste praksis for rapportering av klimagassutslipp. For å rapportere i henhold til GHG-protokollen må virksomheten minimum inkludere utslipp i Scope 1 og Scope 2, hvilket omfatter direkte utslipp fra kilder som virksomheten eier og kontrollerer samt utslipp fra innkjøpt energi. I tillegg blir virksomhetene anbefalt å rapportere på Scope 3, som omfatter klimapåvirkning i virksomhetens verdikjede, både oppstrøms og nedstrøms, fordelt på 15 ulike kategorier. Dette omfatter blant annet utslipp knyttet til for eksempel innkjøpte varer og tjenester, forretningsreiser og investeringer.

17 % av respondentene svarer at de har utarbeidet et klimaregnskap som inkluderer utslippskilder i Scope 1 og 2, mens 16 % har et klimaregnskap som også inkluderer hele eller deler av Scope 3.

33 %

svarer at virksomheten har utarbeidet et klimaregnskap, men kun en femtedel viser til å ha benyttet GHG-protokollen

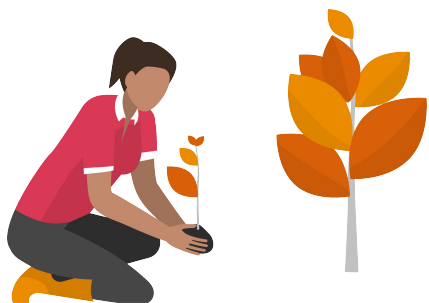

Hva innebærer en sirkulær økonomi?

29 %

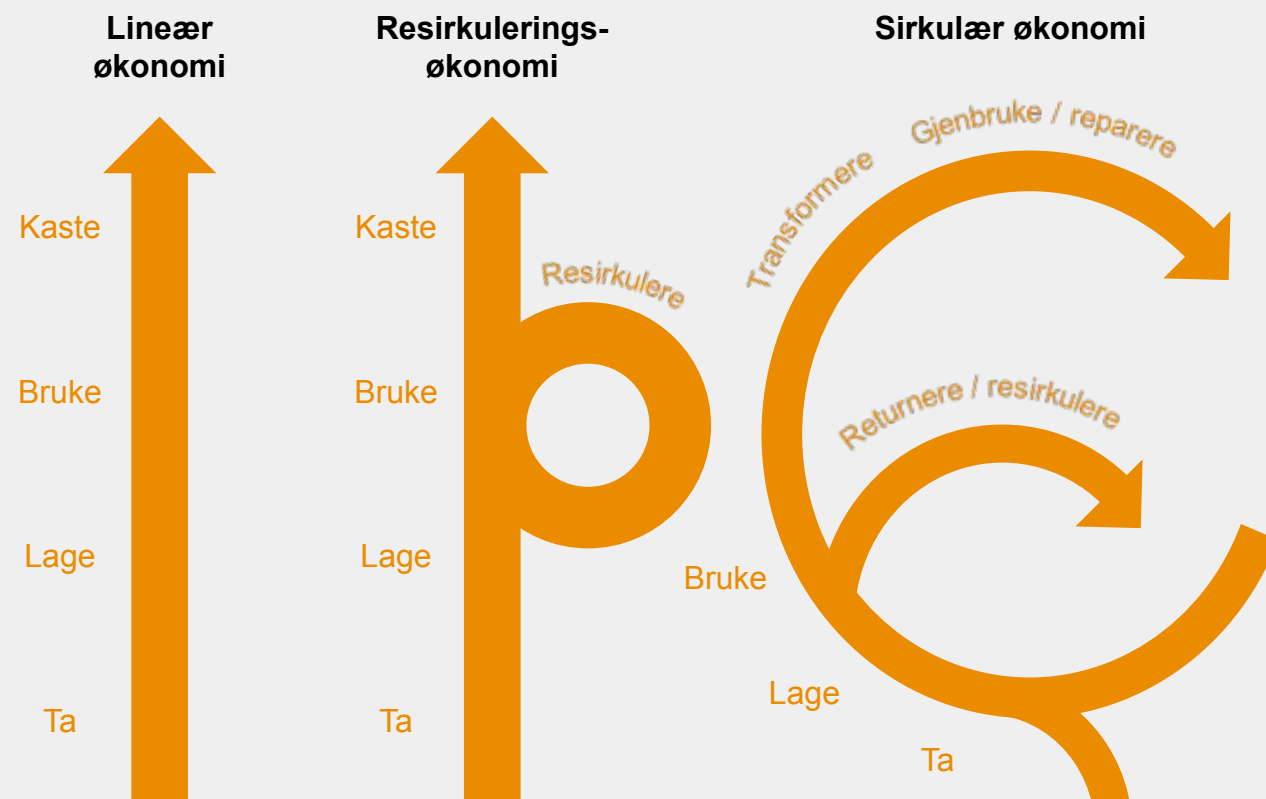
Har sirkulær økonomi som et prioritert område i sin virksomhet.

Til tross for dette er det kun 15 % som har satt seg tydelige mål for å tilpasse seg overgangen til sirkulær økonomi.

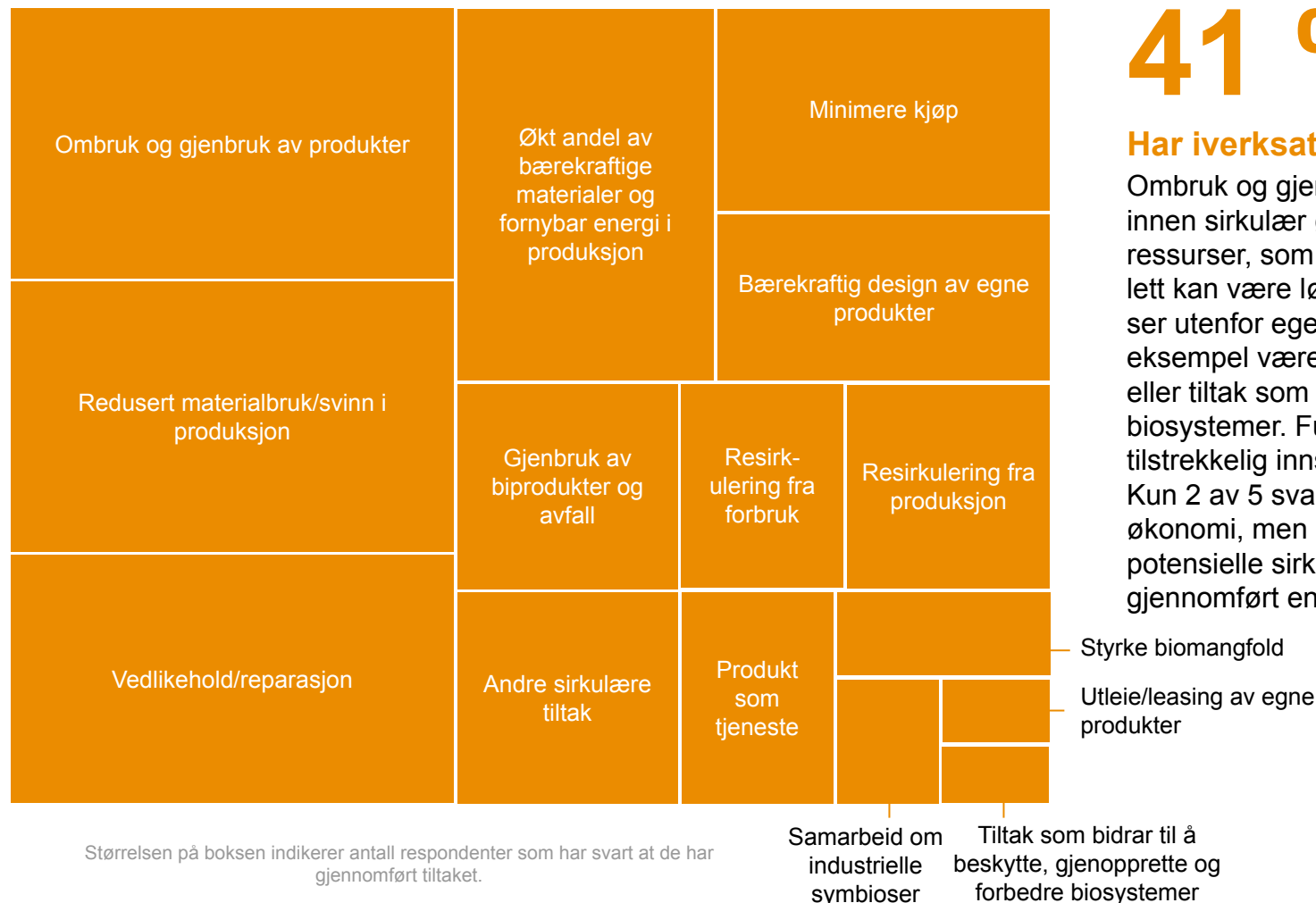

Sirkulær økonomi er en viktig del av løsningen for å oppnå bærekraftig omstilling

I en sirkulær verdikjede må produktene designes med sirkulære prinsipper i tankene, vare så lenge som mulig, repareres, oppgraderes, deles og i større grad brukes om igjen. Når produktene ikke kan brukes om igjen så kan ressurser materialgjenvinnes og brukes som råvarer i en ny produksjon. Slik utnytter vi de samme ressursene flere ganger og minst mulig går tapt.

De mest populære tiltakene handler om *ombruk*, *reduksjon av materialbruk*, samt *vedlikehold*

05 Sosial bærekraft

Åpenhetsloven

Åpenhetsloven trådte i kraft 1. juli 2022, og første redegjørelse for aktsomhetsvurderingen skulle offentliggjøres senest 30. juni 2023. Loven stiller krav til åpenhet og ansvarlighet i egen drift og i leverandørkjeden, og har som mål å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i forbindelse med produksjon av varer og levering av tjenester. Loven skal også sikre allmennheten tilgang til informasjon om hvordan virksomheter håndterer mulige bidrag til brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Virksomhetene som omfattes av loven plikter i korte trekk å:

1

Utføre aktsomhetsvurderinger

Selskapet skal utføre aktsomhetsvurderinger for å kartlegge, forebygge, gjøre rede for og følge opp hvordan virksomheten håndterer konsekvenser av virksomheten.

2

Redegjøre regelmessig for disse vurderingene

Virksomheten skal redegjøre for de vurderingene som er gjort i punktet over, samt hvilke tiltak som er iverksatt.

3

Gi informasjon til enhver som retter en skriftlig forespørsel om det

Utenforstående kan be om innsyn i hvordan virksomheten håndterer negativ påvirkning på menneskerettigheter og arbeidsforhold.

Flere har gjennomført tiltak for overholdelse av kravene i Åpenhetsloven

82 % svarer at de har startet arbeidet

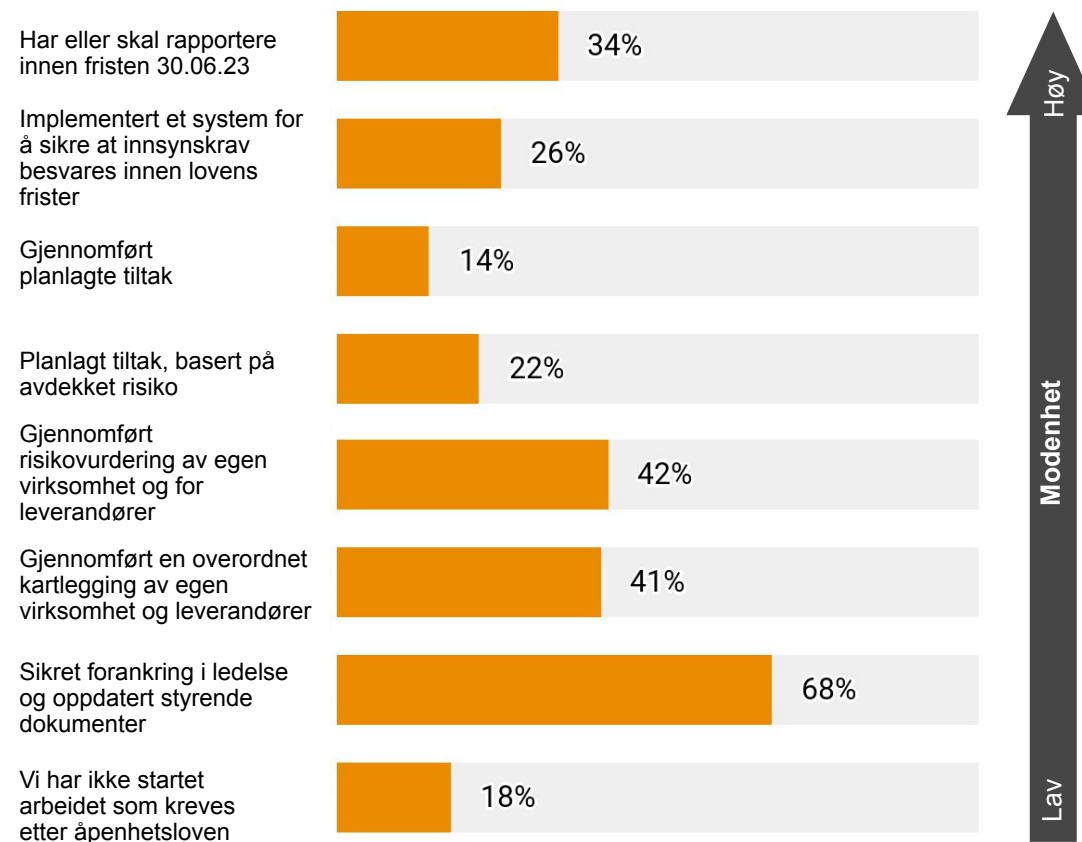
med å overholde kravene i Åpenhetsloven.

Nesten en femtedel av selskapene som svarer at de er omfattet av Åpenhetsloven har ikke startet arbeidet som kreves for overholdelse. På tross av dette er det over en tredjedel av virksomhetene som har eller hadde planer om å rapportere før fristen 30 juni.

Blant dem som har gjennomført tiltak viser flest til å ha sikret forankring i ledelse og oppdatering av styrende dokumenter. Det er imidlertid få av selskapene som svarer at planlagte tiltak er gjennomført.

Av de som er omfattet av Åpenhetsloven, har de gjennomført følgende tiltak for å møte kravene i loven:

Alternativene er rangert etter steg til overholdelse av loven, hvor rapportering innen fristen er siste steg.

Rapporteringskrav påvirker virksomhetenes prioriteringer av sosiale forhold

63 %

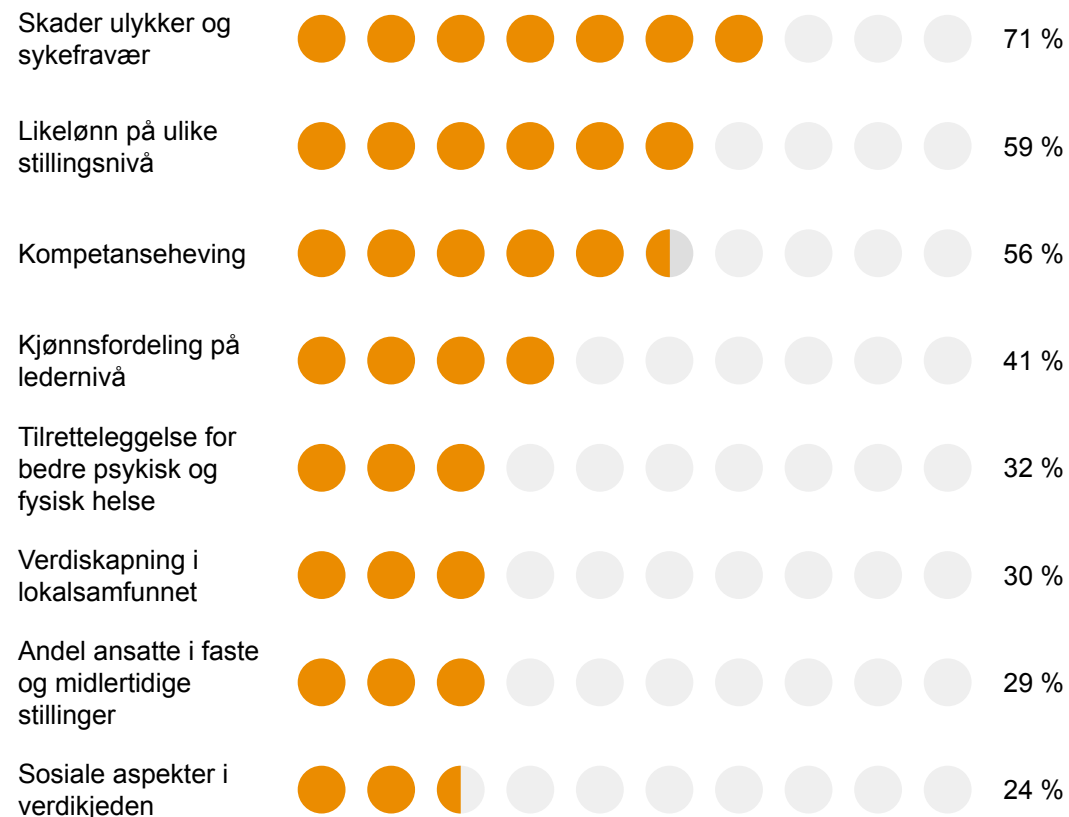
Har satt seg tallbaserte mål for sosiale forhold.

Det er positivt å se at de fleste respondentene har fokus på lovpålagte tiltak som treffes blant annet av arbeidsmiljøloven, likestillings- og diskrimineringsloven, samt aktivitets- og redegjørelsesplikten.

En generell observasjon er at næringslivet har en begrenset forståelse for bredden i “sosiale forhold”, og at rapportering og lovkrav kan påvirke virksomhetens fokus.

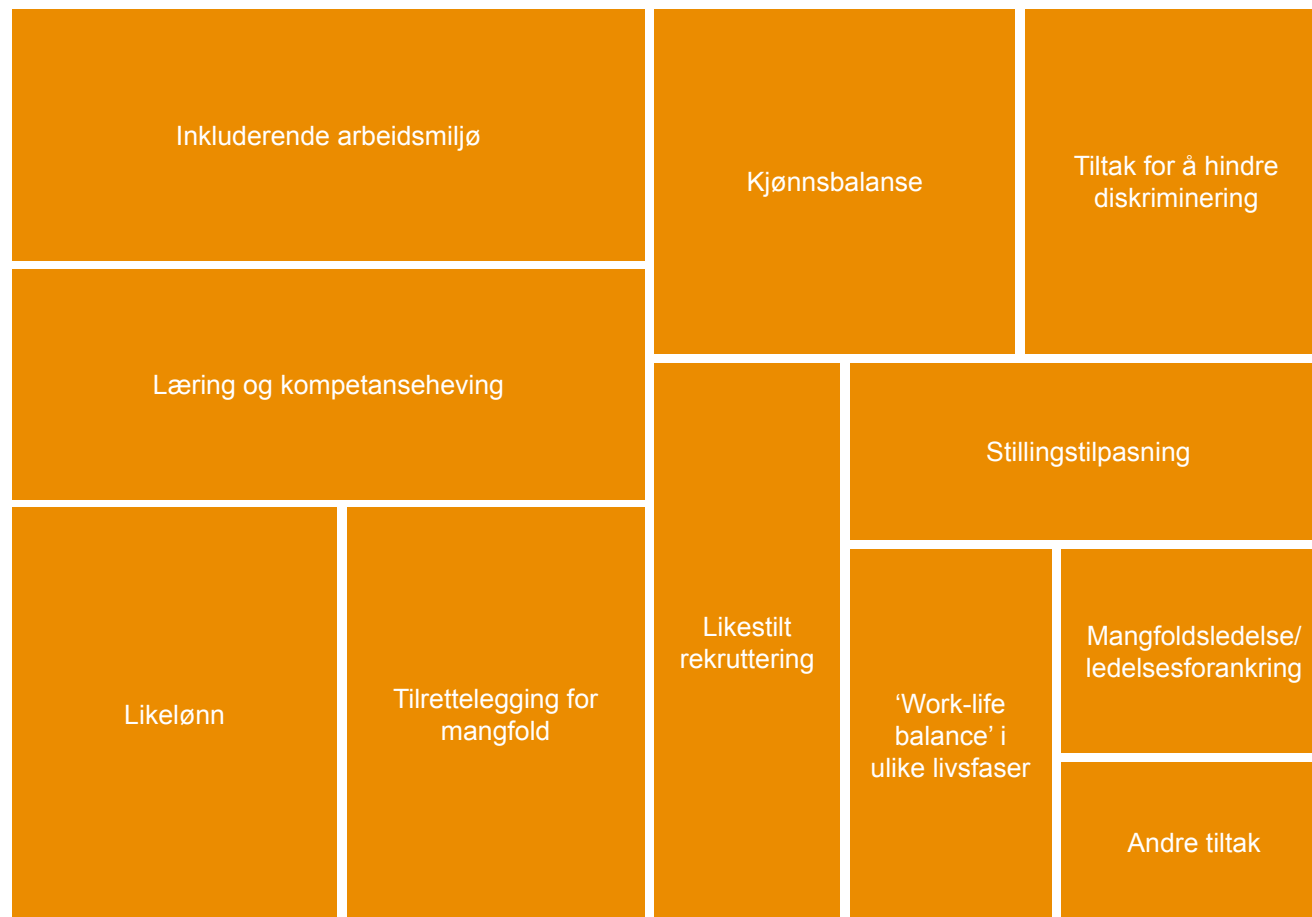
Denne oppfatningen styrkes av at flere av respondentene virker å være mer relativt mer moden innenfor tema som er knyttet til interne forhold versus eksterne forhold. Kun et mindretall av respondentene svarer at de har satt mål eller vurdert sosiale aspekter i verdikjeden. Det forventes et økt fokus på dette fremover etterhvert som flere virksomheter blir omfattet av Åpenhetsloven, enten gjennom egen rapportering eller gjennom sin rolle som leverandør.

Blant respondentene som har satt seg tallbaserte mål for sosiale forhold, har de satt seg konkrete tallbaserte mål innen følgende kategorier:

Grafen inkluderer svarene for de som har satt seg tallbaserte mål for sosiale forhold.

Antidiskriminering og likestilling er høyt prioriterte tiltak innen sosial bærekraft

Størrelsen på boksen indikerer antall respondenter som har svart at de har gjennomført tiltak innen det gitte området.

Kun 1 av 3

virksomheter har tallfestede mål knyttet til sosiale forhold

Til tross for dette, svarer nesten alle virksomhetene i undersøkelsen at de har iverksatt minst ett tiltak knyttet til sosial bærekraft.

Å styrke den sosiale dimensjonen av bærekraftsarbeid handler om å styrke det som er bra for fellesskapet. Økt sosial bærekraft hos virksomheter skaper økt trygghet for ansatte og økt stabilitet for virksomheten.

Inkluderende arbeidsmiljø, læring og kompetanseheving, samt likelønn og tilrettelegging for mangfold er de tiltakene som flest virksomheter har gjennomført.

06 Relevante kilder til mer informasjon

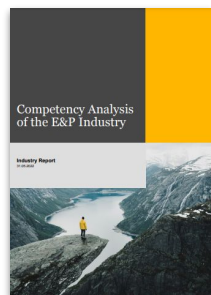

Nyttige rapporter og analyser utarbeidet av PwC

Rapporter og analyser

Kartlegging av kjøp av frivillige klimakreditter

Kartlegging av kompetanseområder som skal bidra til grønn omstilling i olje- og gasssektoren

Kartlegging av konkrete tiltak og virkemidler for finansnæringen

Kartlegging av behovet for fornybar energi i Norge

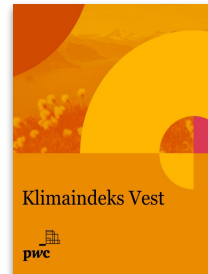
Kartlegging av muligheter og utfordringer som norsk fornybarnæring står ovenfor

En praktisk veileder til arbeid med naturrisiko i næringslivet

Årets analyse av kvaliteten på klimaregnskapet til de 100 største virksomhetene i Norge (2023)

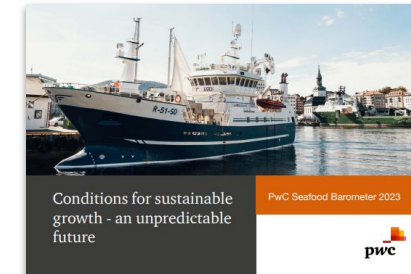
Fjorårets analyse av kvaliteten på klimaregnskapet til de 50 største virksomhetene på Vestlandet (2022)

Kartlegging av hva anleggsbransjen kan gjøre for å forberede seg på grønn omstilling

Muligheter og utfordringer knyttet til etableringen av en ny grønn verdikjede som utnytter ressurser på avveie i havbruket gjennom oppsamling av fiskeslam

PwC Sjømatbarometeret 2023 tar for seg status i sjømatnæringen

Kort beskrivelse av et utvalg internasjonale standarder og rammeverk

▶ **Greenhouse Gas Protocol** er den mest brukte regnskapsstandarden for klimaregnskap. Utslipp deles inn i tre scopes avhengig av om de er direkte eller indirekte relatert til egen drift (Scope 1-2) eller indirekte utslipp fra verdikjeden (Scope 3).

▶ **SBTi** (Science Based Target Initiative) samarbeider med bedrifter for å etablere utslippsreduksjonsmål som er vitenskapelig forankret og i samsvar med klimamålene. Dette fremmer bærekraftig praksis og klimavennlige tiltak for bedriftene.

▶ **GRI** er en ledende global standard for bærekraftsrapportering som inneholder et sett med prinsipper, krav og anbefalinger for bærekraftsrapportering.

▶ **Carbon Disclosure Project** er en ideell organisasjon som har utviklet en global standard for rapportering av miljø- og klimapåvirkning, både for virksomheter, byer og regioner.

▶ **TCFD** (Task Force on Climate- Related Financial Disclosures) er et globalt rammeverk for å rapportere på klimarisiko. Formålet er å kvantifisere finansiell risiko- og muligheter knyttet til klimaendringene og overgangen til et lavutslippssamfunn.

▶ **TNFD** (Task Force on Nature- Related Financial Disclosures) er et globalt initiativ som fokuserer på å utvikle retningslinjer og rammeverk for rapportering av miljø og sosiale aspekter fra virksomheter.

▶ **SASB** (Sustainability Accounting Standards Board) er en organisasjon som utvikler standarder for rapportering av bærekraftsinformasjon som hjelper selskaper med å rapportere på ikke-finansiell informasjon knyttet til bærekraft, klima og miljø. Hensikten er å gi investorer sammenlignbare ikke-finansiell informasjon om virksomhetene.

PwC har utarbeidet Løypemeldingen for flere regioner

Rapportteam

Ansvarlig for rapport

Hilde Lorentzen
Bærekraftsrådgiver

Team

Markus
Ødegaard
Advokat,
Bærekraftstjenester

Ane Karoline
Johnsen
Bærekraftsrådgiver

Kjetil Aspenes
Bærekraftsrådgiver

Anna Eide
Lunde
Bærekraftsrådgiver

Partnere

John Wikström
Partner,
Bærekraftstjenester

Hanne Sælemyr Johansen
Partner,
Bærekraftstjenester

Kristine
Twomey
Partner,
Bærekraftstjenester

Daniel Næsse
Partner,
Bærekraftstjenester

